1938 ий
9
СЕНТЯБРЬ
№ 80 (464)
Акше 5 ыр.

8-ше ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ
Маробком
ден
горком
орган

Отчетно-выборный собранийым сайын ямдылалтын вашлияш

Отчетно-выборный кампаний койын лишемеш. Комсомолец-шамыч вашке шке руководительыштым сайлаш тӱҥалыт.

Отчет ден сайлымаш комсомолец-шамычын большевистский бдительностьым адакат кӱшкӧ нӧлтымӧ, молодёжь коклаште политико - воспитательный пашам эше чот саемдыме, Ленинско-Сталинский комсомолын XX идалык юбилейжым сайын вашлияш ямдылалтмашым организоватлыме, комсомольский ознанлыкыште большевистский порядкым ыштыме да первичный организацийым пеҥгыдемдыме корно дене эртаралтшаш. Комсомолец-шамыч организацийым вуйлатымашке коммунистический партийлан мучашдымын преданный, политический ден деловой квалификацийн шотышто проверитлыме еҥ-шамычым сайлышаш улыт.

Мутат уке, тыгай кугу политический паша чот ямдылалтмашым требуйтла. Тиде шотышто чыла руководящий пашаеҥ ӱмбаке да чыла комсомолец - шамыч ӱмбаке пеш кугу ответственность возеш.

Но южо райком-шамыч тидым ситышын умлен шуктен огытыл. Ятыр районлаште (Морко, Шернур, Звенига, Кырык-Марий, молат) шуко первичный организаций - шамыч сайлыме нерген ВЛКСМ ЦК-ын инструкцийжым алят лончылен огытыл. ВЛКСМ райком-шамычын южо уполномоченныйышт райком бюрон поручены́жым шке жапыштыже шукташ огыт тыршe.

Отчетно-выборный собраний марте кажне комсомолецлан сайлымашым эртарыме нерген ВЛКСМ Центральный Комитетын инструкцийжым сайын умландараш кӱлеш. Кажне комсомолец инструкцийым сайын палыже.

Инструкцийым шинчыме гына шагал. Комсомольский комитетын, первичный организацийын секретарьже-шамыч письменный отчетым возаш тӱҥалашышт кӱлеш. Секретарьын отчетшо комсомольский организацийын илышыжым, тудын чыла пашажым, комсомолец-шамычын кушмыштым раш ончыктен пужо. Комитетын але первичный организацийын секретарьже шке отчетный докладыштыже пропагандистский паша шотышто ВЛКСМ Маробком пленумын решенийжым илышыш пуртен шогымо нерген, несоюзный молодежь коклаште воспитательный паша да комсомольский организацийын кушмыжо нерген, ВЛКСМ-ын XX идалык юбилейжылан ямдылалтме нерген, комсомольский ознанлыкын состоянийже нерген, пионерский организацийым вуйлатыме да общественный организаций-шамычлан полшымо нерген, комсомолец-шамычын ознанлык-политический кампанийыште участвоватлымышт нерген да молымат каласкалашыже кӱлеш. Комсомолец-шамыч критический да самокритический отчетым требуйтлат, тидым организацийын секретарьже шотыш налашыже кӱлеш.

Комитетын да первичный организацийын секретарьышт собранийым эртарышаш верым, тайный (закрытый) голосованийлан яшлыкым ончылгочак ямдылышаш улыт. Отчетно-выборный собраний нерген комсомолец-шамычлан шагал гын 2--3 кече ончыч увертарыман.

Отчетно-выборный собранийлан ямдылалтмаште эн тӱҥжӧ—тиде внутрисоюзный пашам саемдымаш, кажне комсомолец тидын верч кучедалашыже кӱлеш.

Паша кугу да ответственный. ВЛКСМ райком-шамыч, нунын уполномоченныйышт первичный организаций-шамычлан чот полшаш обязан улыт.

Йошкар-Ола. Международный юношеский кече лӱмеш демонстраций.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЮНОШЕСКИЙ КЕЧЕ—ЙОШКАР-ОЛАШТЕ

5 сентябрь кастене Лесотехнический институтын актовый залешыже 24-ше Международный юношеский кече лӱмеш Йошкар-Оласе комсомолец ден несоюзный молодежын торжественный заседанийже лийын. Туштo 900 еҥ утла участвоватлен.

Торжественный заседанийыште ВЛКСМ Йошкар-Ола горком секретарьын заместительже Меркулов йолташ 24-ше Международный юношеский кече нерген докладым ыштен. Торжественный заседаний капиталистический элласе пролетарский молодежь дене интернациональный связым пеҥгыдемдаш ӱжын единогласно решенийым принимайтлен.

6 сентябрь. Йошкар-Ола урем-шамыч йошкар флаг-шамыч дене сылнештаралтыныт. Йӱгече шокшо. Таче—24-ше Международный юношеский кече, пӱтынь советский молодежын куаныме пайремже.

12 час кечывалым юбилейный площадь Йошкар-Оласе физкультурник, студент, пашазе, служащий молодежь дене темын. Оркестр куаныме мурым шокта.

Митингым Йошкар-Ола горкомол секретарьын заместительже Меркулов йолташ почеш. Митингыш погынышо-шамыч ВКП(б) Обком да МАССР Совнарком лӱм дене **Абрамов**, ВКП(б) горком лӱм дене **Тукманов**, ВЛКСМ Обком да горком лӱм дене **Винокуров**, Горсовет лӱм дене **Фуфыгин**, оласе студенчестве лӱм дене **Федоров** йолташмыт да молат саламлышт.

Йошкар-Оласе пионер-шамыч лӱм дене пионерка **Васянина** йолташ выступатлыш да Ленинский комсомоллан пеледыш букетым пуыш. Митинг молодежын политический нӧлталтмаш дене эртыш.

Мих. Смирнов.

XXIV МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЮНОШЕСКИЙ КЕЧЕ ЛӰМЕШ МОСКВА ШЕМЕР-ШАМЫЧЫН ДЕМОНСТРАЦИЙ

Пӱтынь эл семынак, Москва вашеш кечыштак йошкар флаг, плакат да лозунг-шамыч дене пайрем тӱсым налын. А эрдене урем-шамыч пайрем рӱжгымаш дене темыныт, нуным рвезе ден ӱдыр-шамычын живой потокышт теменыт. Шуко еҥган колонно-шамыч Йошкар площадьыш каеныт, кушко кажне пайрем годым совет ский калык шкенжын йывыртымашыжым, шкенжын мурыжым, шкенжын кугешнымыжым, большевик-шамычын великий партий дек, родной Сталин дек мучашдымын йӧратымаш ден преданностьым намия.

Кечывал. Мавзолей трибуныштo—Угаров, Димитров, Шкирятов, Токарев, Косарев, Булганин, Шверник йолташ-шамыч, Совет Ушем Герой Папанин, Чкалов ден Беляков йолташ-шамыч.

Торжественный шыпыште Кремль Спасский башнысе шагатын 12-шо гана перымыже шыпланен гына шуын, Йошкар площадьыш пеш шуко знаменосец-шамычын вуйлатыме демонстрант-шамычын первой колоннышт пуреныт. Самырык виян кид - шамыч Марксын, Энгельсын, Ленинын, Сталинын, партий ден правительстве вуйлатыше-шамычын портретыштым кӱшкӧ нӧлтат.

Площадь ӱмбалне Испаний ден Китайын героический молодежлан посвящатлыме шӱдӧ дене плакат ден лозунг-шамыч лӱшкалтыт — республиканский армийын самырык боецше фашистский гадинам штык дене шуралта. Испаний ден Китайын боецыштлан шокшо салам мут-шамыч чот шергылтыт.

Гордый чекист-шамычлан пеш шуко плакатым посвящатлыме. Лозунг - шамыч молодежым неусыпный большевистский бдительностьыш, калыкын тушманже-шамычым нойыде разоблачитлымашке да пытарымашке ӱжыт.

...Молодежь дене пырля кугу пашазе, ӱдрамаш пашазе да служащий-шамыч каеныт, школьник ден пионер-шамыч каеныт. Ачашт, авашт, изашт, акашт, октябрят-шамычым ваче ӱмбалне нумалыныт да колонно ӱмбалне кӱшкӧ нӧлтеныт.

Грозный единство кыл дене кылдалтше советский калык XXIV Международный юношеский кечыште тиде манифестаций дене шкенжын шалаташ лийдыме куатшым, молодостьын виижым да пиалан илышын йывыртымашыжым ончыктен.

...Кечывалын 2 шагатат 10 минут. Йошкар площадьыч демонстрант-шамычын пытартыш колоннышт лектыт...

ССР Ушем народный артист К. С. Станиславскийым курым мучко шарнышаш нерген

ССР Ушем Калык Комиссар-шамыч Совет пунчалын:

1. Москва олаш К. С. Станиславскийлан памятникым ышташ.

2. К. С. Станиславскийын литературный наследствыжым приниматаш правительственный комиссийым ышташ.

3. Театральный искусство Государственный институтын эн сай студентше ден К. С. Станиславский лӱмеш студийыште тунемше-шамычлан К. С. Станиславский лӱмеш государственный 5 стипендийым учредитлаш.

154

СССР-ын, Союзный ден Автономный республик-шамычын судоустройствышт нерген ЗАКОН*)

I

Общий положений-шамыч

1 статья. СССР Конституцийын 102 статьяже дене келшышын, СССР-ыште правосудийым СССР Верховный Суд, союзный республик-шамычын Верховный Судышт, краевой ден областной суд-шамыч, автономный республик ден автономный область суд-шамыч, окружной суд-шамыч, СССР Верховный Советын постановленийже почеш ыштыме СССР специальный суд-шамыч шуктат.

2 статья. СССР-ште правосудий шкенжын задачыжлан чыла тўрлö посягательстведеч аралымашым иметла:

а) СССР Конституций дене да союзный ден автономный республик-шамычын Конституцийышт дене установитлыме СССР-ын общественный ден государственный устройствыжым, озанлыкын социалистический системыжым да социалистический собственностьым;

б) СССР Конституций дене да союзный ден автономный республик-шамычын Конституцийышт дене гарантироватлыме СССР граждан-шамычын политический, трудовой, жилищный да моло личный ден имущественный праваштым да интересыштым;

в) государственный учреждений, предприятий, колхоз, кооперативный да моло общественный организаций-шамычын праваштым да закон дене аралыме интересыштым.

СССР-ыште правосудий шкенжын задачыжлан СССР-ысе чыла учреждениййын, организацийын, должностной еҥын да гражданинын советский закон-шамычым точно да чакныде шуктымым обеспечиватлымашым иметла.

3 статья. Советский Суд, уголовный наказаний мерым применятлен, преступник-шамычым каратла веле огыл, но тугак шкенжын цельжылан преступник-шамыч тöрлатымым да перевоспитатлымым иметла.

Шкенжын пўтынь деятельностьшо дене суд СССР граждан-шамычым родиналан да социализм пашалан преданность духеш, советский закон-шамычым точно да чакныде шуктымо, социалистический собственность дек бережный отношений, паша дисциплине, государственный ден общественный долг дек честный отношений, социалистический общежитий правил дек пагалымаш духеш воспитыватла.

4 статья. Тиде законын 2 статьяштыже ончыктымо судын задачыже-шамыч СССР-ыште тыге шуктальтыт:

а) судебный заседанийлаште уголовный паша-шамычым ончымо дене да родинан изменникше, вредитель, социалистический собственностьым шолыштшо да калыкын моло тушманже-шамыч дек, тугак грабитель да вор, хулиган да моло преступник-шамыч дек закон дене установитлыме наказаний мерым применитлыме дене;

б) граждан, государственный учреждений, предприятий, колхоз да моло общественный организаций-шамычын права ден интересыштым логалше ўчашымаш пашам судебный заседанийлаште ончымо да разрешитлыме дене.

5 статья. СССР-ыште правосудий шукталтеш:

а) граждан-шамычын социальный, имущественный да служебный положенийышт деч, нунын могай национальность да расе гыч улмышт деч зависитлыде чыла гражданлан единый да тöр суд тўҥалтыш дене;

б) чыла судлан СССР-ын единый да обязательный уголовный, гражданский да процессуальный законодательствыже тўҥалтыш дене.

6 статья. Судья-шамыч независиме улыт да законлан гына подчинятлалтыт (СССР Конституцийын 112 ст.).

7 статья. СССР Конституцийын 110 статьяже дене келшышын СССР-ыште судопроизводство союзный але автономный республикын але автономный областьын йылмыже дене виктаралтеш, тиде йылме дене владетлыдыме еҥ-шамычлан делан материалже шамыч дене переводчик гоч тичмашын палет налмаш, тугак судышто родной йылме дене выступатлаш права обеспечиватлалтеш.

8 статья. СССР Конституцийын 111 статьяже дене келшышын СССР-ын чыла судлаштыже пашам ончымаш открытый, вет закон дене исключений пуалтын огыл, обвиняемыйлан защищатлаш права обеспечиватлалтеш.

9 статья. СССР Конституцийын 103 статьяж дене келшышын СССР-ын чыла судлаштыже пашам ончымаш, закон дене специальне ончыктымо случай-шамыч деч посна, калык заседатель-шамычын участвоватлыме дене шукталтеш.

10 статья. СССР Конституцийын 105, 106, 107, 108 да 109 статьяже-шамыч дене келшышын СССР-ыште суд-шамыч тиде закон дене участвоватлыме порядке почеш сайлыме дене образоватлалтыт.

11 статья. Судьялан да калык заседательлан избирательный права дене пользоватлыше чыла граждан-шамыч лийын кертыт.

12 статья. Калык заседатель-шамыч судлаште шкеныштын обязанностьыштым шукташлан списке почеш очередность порядке дене талукышто 10 кече деч утлараклан огыл ўжалтыт. Судебный пашам ончымаште калык заседатель-шамычын участвоватлымышт кў леш лиеш гын, тиде срок шуялт кертеш.

Судышто шкеныштын обязанностьыштым шуктымо жапыште калык заседатель-шамыч судьян чыла праваж дене пользоватлат.

13 статья. Пашазе ден служышо-шамыч кокла гыч калык заседатель шамычын судышто обязанностьыштым шуктымо чыла жаплан пашадарышт аралалтеш.

Чыла моло случайыште калык заседатель-шамычлан судышто обязанностьыштым шуктымо дене кылдалтше расходым тўлымаш союзный республик-шамычын законодательствышт дене установитлыме порядке дене ышталтеш.

14 статья. Чыла судлаште паша-шамычым ончымаш судья да кок калык заседатель состав дене шукталтеш, закон дене специальне ончыктымо случайыште тиде ончымаш судын кум членже дене шукталтеш.

15 статья. СССР Верховный Судын да союзный республик Верховный Суд-шамычын деч посна, чыла суд-шамычын приговорышт, решенийышт да определенийыштым кўшыл судыш законын установитлыме порядке дене осужденный-шамыч, нунын защитникышт, истец, ответчик-шамыч да нунын интересышт представитель-шамыч обжаловатлен але прокурор опротестоватлен кертыт.

Жалоб ден протест-шамычын ончымо годым кўшыл суд делаште улшо да сторона-шамычын пумо материал-шамыч почеш ўлыл судын лукмо приговорын але решенийын законностьшым да обоснованностьшым терга.

16 статья. Законный вийыш пурышо судебный приговорым, решенийым да определенийым СССР прокурор але союзный республик прокурор, СССР Верховный Суд председатель да союзный республик Верховный Суд председатель гына тиде законын 51, 64, 74 статьяже-шамыч дене келшышын опротестоватлен кертыт.

17 статья. Судья-шамычым должность деч да калык заседатель-шамычым обязанностьышт деч утарымаш избиратель-шамычын ўжын налмышт почеш, але нунын нерген лийше суд приговор почеш гына лийын кертеш.

18 статья. Судья-шамыч ваштареш уголовный преследованийым возбуждатлымаш, тидлан лийын нуным должность деч кораҥдымаш да судыш пумаш ышталтеш:

калык судья, краевой, областной, окружной суд-шамычын, автономный область суд-шамычын членышт, союзный ден автономный республик Верховный суд-шамычын членышт шотышто—союзный республик Верховный Совет Президиумын санкцийже дене союзный республик прокурорын постановленийже почеш;

СССР Верховный Судын да СССР специальный суд-шамычын членышт шотышто—СССР Верховный Совет Президиумын санкцийже дене СССР прокурорын постановленийже почеш.

19 статья. Калык судьян жаплан укеже годым (чер, отпуск да моло) тудын уке улмо жаплан судья обязанностьым шуктымаш шемер депутат-шамыч районный совет дене ик калык заседатель ўмбак пышталтеш.

20 статья. Полномочий срок эртыме деч ончыч калык судьян каймыже случайыште калык судьям угыч сайлымаш тудын кайме кече гыч кок тылзе срок деч вараш кодде организоватлалтеш.

Калык судьям угыч сайлымаш союзный республик Юстиций Калык Комиссариат дене, а автономный республикыште — автономный республик Юстиций Калык Комиссариат дене организоватлалтеш.

Окружной, краевой ден областной суд член-шамычын, союзный ден автономный республик суд член-шамычын, тугак СССР специальный суд але Верховный Суд член-шамычын каймышт случайыште, суд членым угыч сайлымаш область, край, округ шемер депутат-шамыч советын, союзный ден автономный республик Верховный Советын, СССР Верховный Советын очередной Сессиешыже эртаралтеш.

II

Калык суд

21 статья. Калык суд онча:

а) уголовный паша-шамычым—граждан-шамычын илышышт, тазалыкышт, эрыкышт да достоинствышт ваштареш преступлений-шамыч нерген — пуштмо, кап кыл локтылмо, закондымын абортым ыштыме, эрык деч закондымын лишитлыме, изнасиловатлыме, алиментым злостно тўлыдымö, оскорблений, хулиганстве, клевета нерген;

имущественный преступлений-шамыч—разбой, грабитлымаш, шолыштмаш, мошенничестве, вымогательстве да моло уголовный ден гражданский паша-шамыч нерген;

должностной еҥ-шамычын служебный преступленийышт—власть дене злоупотреблятлымаш, властьым превышатлымаш, властьын паша ыштыдымыже, растрате, безхозяйственность, подлог, обвешиваний да обмериваний, акым кугемдымаш нерген;

управлений порядке ваштареш преступлений-шамыч—избирательный законым пудыртымаш, закон дене установитлыме налог ден сбор-шамычым злосно тўлыдымаш, государственный поставке ден повинностьым шуктымо деч отказымаш, призыв деч да воинский службо обязанность деч кораҥмаш, власть орган-шамычын законный распоряженийыштым пудыртымаш нерген;

б) гражданский паша-шамыч—

имуществе нерген иск-шамыч шотышто,

паша нерген закон-шамычым пудыртымо дене кылдалтше иск-шамыч шотышто,

алиментым тўлымö нерген иск-шамыч шотышто

наследстве нерген иск-шамыч шотышто

Да тудын веденийышкыже закон дене относитлыме моло угловный ден гражданский паша-шамыч.

22 статья. СССР Конституцийын 109 статьяже почеш калык суд-шамычым районысо граждан-шамыч тайный голосоватлыме дене всеобщий, виякш да тöр избирательный права негызеш кум ий сроклан сайлат.

23 статья. Калык судья-шамычым да калык заседатель-шамычым район-шамычын гражданышт избирательный округ еда сайлат. Калык судья ден калык заседатель-шамычым сайлышашлан избирательный округ тиде калык судын паша ыштыме территорийыште илыше чыла калыкым авалта.

24 статья. Калык судья ден калык заседательыш кандидат-шамычым выставитлыме права общественный организаций ден шемер обществе-шамычлан: коммунистический партийный организаций, профессиональный союз, кооператив, молодежь организаций, культурный общества-шамычлан, тугак предприятийлаште—пашазе ден служышо-шамычын общий погынымашыштлан, воинский частьлаште—военный служышо-шамычын общий погынымашыштлан, колхозлаште — кресаньык-шамычын, совхозлаште—совхоз пашазе ден служышо-шамычын общий погынымашыштлан обеспечиватлалтеш.

25 статья. Кылык судья ден калык заседательыш кандидат-шамычым регистрироватлыме да кандидат-шамыч спискым публиковатлыме порядке, тугак нуным сайлыме срок ден порядке союзный республик Верховный Совет шамычын пенгыдемдыме „Судья ден калык заседатель-

(Умбакыже 3-шо стр.).

*) Первый созыв СССР Верховный Советын кокымшо Сессийже утвердитлен.

СССР-ын, Союзный ден Автономный республик-шамычын судоустройствышт нерген

ЗАКОН

(УМБАКЫЖЕ)

шамычым сайлыме нерген Положений" дене определятлалтыт.

26 **статья.** Калык суд-шамычын количествышт кажне районлан союзный республик Юстиций Калык Комиссарын представитлымыже почеш союзный республик Калык Комиссар-шамыч Совет дене установитлалтеш. Автономный республиклаште калык суд-шамыч количестве кажне районлан автономный республик Юстиций Калык Комиссарын представитлымыже почеш автономный республик Калык Комиссар-шамыч Совет дене установитлалтеш.

27 статья. Калык суд судебный заседанийыште делам ончымо деч ончыч:

а) прокурорын пумо обвинительный заключенийым пеггыдемда. Обвинительный заключений дене келшыдыме годым, калык суд делам прокурорлан доследоватлаш пӧртылташ, але тидлан ситышын оснований улмо годым дела производствым чараш праван;

б) обвиняемыйым стражыш заключатлыме але тудым страже гыч утарыме нерген вопросым разрешатла;

в) делам ончымо годым защитник ден прокурорын обязательный участийышт нерген решенийым луктеш.

28 статья. Калык судья:

а) пурышо жалобо ден заявлений-шамыч почеш уголовный преследованийым возбудитлыме, але тидлан отказыме нерген постановленийым луктеш;

б) кӱлеш лийме годым, заявленийым але жалобым следственный орган-шамычлан раследоватлаш колта;

в) делам колышташлан назначатла;

г) судыш овбиняемый, свидетель, эксперт-шамычым ӱжыктымӧ нерген распоряженийым ышта да делам ончымо жап нерген истец ден ответчик-шамычлан увертара;

д) калык судын заседанийыштыже председательствоватла.

29 статья. Калык судья-шамыч избиратель-шамыч ончылан шке пашашт нерген да кылык судын пашаже нерген отчетым ыштат.

III

Краевой, областной, окружной суд да автономный область суд

30 статья. СССР Конституцийын 108 статьяже дене келшышын краевой, областной, окружной областной судым да автономный область судым краевой, областной, окружной шемер депутат-шамыч совет але автономный область шемер депутат-шамыч совет 5 ий сроклан сайла.

31 статья. Краевой, областной, окружной суд да автономный область суд председатель, председательын заместительже-шамыч да суд член-шамыч да судебный паша-шамычым ончымаште участвоватлашлан призыватлыме калык заседатель-шамыч гыч ышталтеш.

32 статья. Краевой, областной, окружной суд да автономный область суд закон дене нунын веденийыш относитлыме контрреволюционный преступлений нерген, государственный управлений вашареш посна лӱдыкшӧ преступлений верген, социалистический собственностьым шолыштмо нерген, посна важный должностной ден хозяйственный преступлений нерген уголовный дела-шамычым, тугак закон дене нунын веденийыш относитлыме государственный ден общественный учреждений, предприятий ден организаций коклаште ӱчашымаш шотышто гражданский паша-шамычым ончат.

Краевой, областной, окружной суд да автономный область суд тиддеч посна калык судын приговорышт, решенийышт да определенийышт ӱмбач жалобо ден протест-шамычым ончат.

33 статья. Краевой, областной, окружной судын да автономный область судын составыштыже действоватлат:

а) уголовный дела-шамыч дене судебный коллегий—краевой, областной, окружной судлан да автономный область судлан подсудный уголовный дела-шамычым ончышлан, тугак калык суд-шамычын приговорышт да определенийышт ӱмбач жалобо ден протест-шамычым ончашлан;

б) гражданский дела-шамыч дене судебный коллегий—краевой, областной, окружной судлан да автономный область судлан подсудный уголовный дела-шамычым ончашлан, тугак калык суд-шамычын приговорышт да определенийышт ӱмбач жалобо ден протест-шамычым ончашлан.

34 **статья.** Краевой, областной, окружной судын да автономный область судын судебный коллегийыште уголовный ден гражданский дела-шамычым председательствующий—суд председатель але член да кок калык заседатель состав дене ончат.

35 **статья.** Краевой, областной, окружной судын, автономный область судын судебный коллегийышт калык суд-шамычын приговорышт, решенийышт да определенийышт ӱмбач жалобо ден протест-шамычым соответствующий судын кумчленже состав дене ончат.

36 **статья.** Край составыш пурышо областьлаште окружной ден областной суд-шамыч, краевой судысо гаяк состав дене действоватлат.

37 **статья.** Краевой, областной, окружной судын да автономный область судын председательышт судебный заседанийлаште председательствоватлат, але судебный заседанийыште председательствоватлашлан краевой, областной, окружной судын да автономный область судын членжым назначатлат, делам колышташлан назначатлат, судыш обвиняемый, свидетель да эксперт-шамычым ӱжыктымӧ нерген распоряженийым пуат да делам ончымо жап нерген истец ден ответчик-шамычлан увертарат.

IV

Автономный республикын Верховный Судшо

38 **статья.** СССР Конституцийын 107 статьяже дене келшышын автономный республик Верховный Совет автономный республикын Верховный Судшым вич ий сроклан сайла.

39 **статья.** Автономный республикын Верховный Судшо председатель, председательын заместительже-шамыч, суд член-шамыч да судебный паша-шамычым ончымаште участвоватлаш призыватлыме калык заседатель-шамыч гыч ышталтеш.

40 **статья.** Автономный республикын Верховный Судшо тудын веденийышкыже закон дене относитлыме контрреволюционный преступлений нерген, государственный управлений вашареш посна лӱдыкшӧ преступлений нерген, социалистический собственностьым шолыштмо нерген, посна важный должностной ден хозяйственный преступлений нерген дела-шамычым, тугак тудын веденийышкыже закон дене относитлыме государственный ден общественный учреждений, предприятий ден организаций коклаште ӱчашыме гражданский дела-шамычым онча.

Автономный республикын Верховный Судшо тиддеч посна калык суд-шамычын приговорышт, решенийышт да определенийышт ӱмбач жалобо ден протест-шамычым онча.

41 **статья.** Автономный республик Верховный Судын составыштыже действоватлат:

а) автономный республик Верховный Судын веденийышкыже закон дене относитлыме уголовный дела-шамычым, ончашлан, тугак калык суд-шамычын приговорышт да определенийышт ӱмбач жалобо ден протест-шамычым ончашлан уголовный паша дене судебный коллегий;

б) автономный республик Верховный Судын веденийышкыже закон дене относитлыме гражданский дела-шамычым ончашлан, тугак калык суд-шамычын решенийышт да определенийышт ӱмбач жалобо ден протест-шамычым ончашлан гражданский паша дене судебный коллегий.

42 **статья.** Автономный республик Верховный Судын судебный коллегийже-шамыч дела-шамычым председательствующий — Верховный Суд председатель але член да кок калык заседатель состав дене ончат.

43 **статья.** Автономный республик Верховный Судын судебный коллегийже шамыч калык суд-шамычын приговорышт, решенийышт да определенийышт ӱмбач жалобо ден протест-шамычым автономный республик Верховный Судын кум членже состав дене ончат.

44 **статья.** Автономный республик Верховный Судын председательже судебный заседанийлаште председательствоватла але судебный заседанийыште председательствоватлашлан автономный республик Верховный Судын членжым назначатла, делам колышташлан назначатла, судыш обвиняемый, свидетель да эксперт-шамычым ӱжыктымӧ нерген распоряженийым пуа да делам ончымо жап нерген истец ден ответчик-шамычлан увертара.

V

Союзный республикын Верховный Судшо

45 **статья.** Союзный республикын Верховный Судшо—союзный республикын высший судебный органже. Союзный республикын Верховный Судшо ӱмбак союзный республикысе, тиде союзный республик составыш пурышо автономный республик, край, область да округласе чыла судебный орган-шамычын судебный деятельностьыштым эскерымаш пыштылтеш.

46 **статья.** СССР Конституцийын 106 статьяже дене келшышын союзный республикын Верховный Судшым союзный республикын Верховный Советше вич ий сроклан сайла.

47 **статья.** Союзный республикын Верховный Судшо председатель, председательын заместительже-шамыч, суд член-шамыч да судебный паша-шамычым ончымаште участвоватлаш призыватлыме калык заседатель-шамыч гыч ышталтеш.

48 **статья.** Союзный республикын Верховный Судшо тыгай состав дене действоватла:

а) союзный республик Верховный Судын веденийышкыже закон дене относитлыме уголовный дела-шамычым ончашлан, тугак краевой, областной да союзный республикысе моло суд-шамычын приговор ден определенийышт ӱмбач жалобо ден протест-шамычым ончашлан уголовный паша дене судебный коллегий;

б) союзный республик Верховный Судын веденийышкыже закон дене относитлыме гражданский дела-шамычым ончашлан, тугак краевой, областной да союзный республикысе моло суд-шамычын решенийышт ден определенийышт ӱмбак жалобо ден протест-шамычым ончашлан гражданский паша дене судебный коллегий.

49 **статья.** Союзный республик Верховный Судын судебный коллегийже-шамыч дела-шамычым председательствующий — Верховный Суд председатель але член да кок калык заседатель состав дене онча.

50 **статья.** Союзный республик Верховный Судын судебный коллегийже краевой, областной да союзный республикысе моло суд-шамычын приговорышт, решенийышт да определенийышт ӱмбач жалобо ден протест-шамычым Верховный Судын кум членже состав дене онча.

51 **статья.** Союзный республикын Верховный Судшо республикысе суд-шамычын судебный пашашт шотышто эскерымашым тыге шукта;

а) СССР прокурорын, союзный республик прокурорын, СССР Верховный Суд председательын, союзный республик Верховный Суд председательын законный вийыш пурышо приговор, решений ден определений-шамыч ӱмбач протестыштым ончымо дене;

б) союзный республик суд-шамычын решатлыме паша-шамыч шотышто жалобо ден протест-шамычым судебный заседанийлаште ончымо дене.

52 **статья.** Союзный республик Верховный Судын председательже судебный заседанийлаште председательствоватла але судебный заседанийыште председательствоватлашлан союзный республик Верховный Судын членжым назначатла, судыш обвиняемый, свидетель да эксперт-шамычым ӱжыктымӧ нерген распоряженийым пуа да делам ончымо жап нерген истец ден ответчик-шамычлан увертара.

(Мучаш 4-ше стр.).

155

СССР-ын, Союзный ден Автономный республик-шамычын судоустройствышт нерген

ЗАКОН

(МУЧАШ)

VI

СССР специальный суд-шамыч

53 статья. СССР Конституцийын 102 статьяже почеш СССР-ын тыгай специальный судшо-шамыч действоватлат:

а) военный трибунал-шамыч;

б) кӱртньӧ корно транспортын линейный судшо-шамыч;

в) вӱд транспортын линейный судшо-шамыч.

54 статья. СССР Конституцийын 105 статьяже дене келшышын СССР специальный суд-шамычын председательыштым, председательын заместительыштым, членыштым СССР Верховный Совет вич ий сроклан сайла.

55 статья. Военный трибунал-шамычын, кӱртньӧ корно ден вӱд транспорт линейный суд-шамычын судебный заседанийлаштышт участвоватлашлан краевой ден областной шемер депутат-шамыч Советын да союзный ден автономный республик-шамыч Верховный Советын сайлыме калык заседатель-шамыч шупшылалтыт.

56 статья. Военный трибунал-шамыч, железнодорожный ден вӱд транспортын линейный судышт дела-шамычым, закон почеш дела-шамычым соответствующий судын у членже состав дене ончышашлык случай деч посна, председательствующий—суд председатель але член да кок калык заседатель состав дене ончат.

57 статья. Военный трибунал-шамыч организоватлалтыт:

а) военный округ, флот да морской флот-шамыч пелен;

б) армий, корпус, моло воинский соединений да воинизированный учреждений-шамыч пелен.

58 статья. Военный трибунал-шамыч воинский преступлений-шамыч нерген, тугак нунын веденийышкышт закон дене относитлыме моло преступлений-шамыч нерген делам ончат.

59 статья. Округ, фронт ден морской флот пеленсе военный трибунал-шамыч нунын веденийышкышт закон ден относитлыме уголовный дела-шамычым ончат, тугак армий, корпус, моло воинский соединений да военизированный учреждений военный трибунал-шамычын ончымо дела дене приговор ӱмбач жалобо ден протест-шамычым ончат.

60 статья. Железнодорожный ден вӱд транспортын линейный судышт нунын веденийышкышт закон дене относитлыме транспортышто трудовой дисциплиным кӱрлмашке виктарыме преступлений нерген да транспортын нормальный пашажым пудыртышо моло преступлений нерген дела-шамычым ончат.

61 статья. Кӱртньӧ корно ден вӱд транспортын линейный судышт соответственно кӱртньӧ корнылаш да сообщенийын вӱд корнылашыже организоватлалтыт.

62 статья. Военный трибунал-шамычын, кӱртньӧ корно ден вӱд транспорт линейный суд-шамычын председательышт судебный заседанийлаште председательствоватлат але судебный заседанийыште председательствоватлашлан военный трибунал ден линейный суд-шамычын членыштым назначатлат, дела-шамычым колышташлан назначатлат, судыш обвиняемый, свидетель ден эксперт-шамычым ӱжыктымӧ нерген распоряженийым пуат.

VII

СССР Верховный Суд

63 статья. СССР Конституцийын 104 ден 105 статьяже-шамыч ден келшышын СССР Верховный Суд вышший судебный орган лийын шога да СССР Верховный Совет дене вич ий сроклан сайлалтеш.

СССР Верховный Суд ӱмбак СССР-ысе да союзный республикласе чыла судебный орган-шамычын судебный деятельностыштым шекланымаш пышталтеш.

64 статья. СССР-ысе да союзный республикласе чыла судебный орган-шамычын судебный деятельностышт эскерымашым Верховный Суд шукта:

а) законный вийыш пурышо приговор, решений ден определений-шамыч ӱмбач СССР Прокурорын да СССР Верховный Суд Председательын протестыштым ончымо дене;

б) военный трибунал-шамычын, кӱртньӧ корно ден вӱд транспорт линейный суд-шамычын ончымо дела да жалобо ден протест-шамычым ончымо дене.

65 статья. СССР Верховный Суд председатель, председательын заместительже-шамыч, Верховный Суд член-шамыч да судебный паша-шамычым ончымаште участвоватлаш призыватлыме калык заседатель-шамыч гыч ышталтеш да тыгай состав дене действоватла:

а) уголовный дела ден судебный коллегий;

б) гражданский дела дене судебный коллегий;

в) военный коллегий;

г) железнодорожный коллегий;

д) водно - транспортный коллегий.

66 статья. СССР Верховный Судын уголовный дела дене судебный коллегийже тудын веденийыш закон дене относитлыме уголовный дела-шамычым онча, тугак союзный республик Верховный Суд-шамычын приговор ден определенийышт ӱмбач протест-шамычым ончат.

67 статья. СССР Верховный Судын гражданский дела дене судебный коллегийже тудын веденийышкыже закон дене относитлыме гражданский дела-шамычым онча, тугак союзный республик Верховный Суд-шамычын решений ден определенийышт ӱмбач протест-шамычым онча.

68 статья. СССР Верховный Судын уголовный ден гражданский дела дене судебный коллегийже-шамыч делам председательствующий—СССР Верховный Суд председатель але член да кок калык заседатель состав дене ончат.

СССР Верховный Судын уголовный ден гражданский дела дене судебный коллегийже-шамыч союзный республик Верховный Суд-шамычын приговорышт, определенийышт да решенийышт ӱмбач протест-шамычым СССР Верховный Судын кум членже состав дене ончат.

69 статья. СССР Верховный Судын военный коллегийже тудын веденийышкыже закон дене относитлыме дела-шамычым онча, тугак военный трибунал-шамычын приговор ден определенийышт ӱмбач протест ден жалобо-шамычым онча.

70 статья. СССР Верховный Советын военный коллегийже председательствующий—СССР Верховный Суд военный коллегийын председательже але членже да кок калык заседатель состав дене онча. Уголовно-процессуальный кодексын специально ончыктымо случайыште дела - шамыч военный коллегийын кум членже состав дене ончалтеш.

СССР Верховный Судын военный коллегийже военный трибунал - шамычын приговорышт ден определенийышт ӱмбач протест ден жалобо-шамычым СССР Верховный Суд военный коллегийын кум членже состав дене онча.

71 статья. СССР Верховный Судын железнодорожный ден водно-транспортный коллегийже нунын веденийышкышт закон дене относитлыме преступлений нерген дела-шамычым онча, тугак кӱртньӧ корно ден вӱд транспорт линейный суд-шамычын приговор ден определенийышт ӱмбак кондымо протест ден жалобо-шамычым онча.

72 статья. СССР Верховный Судын железнодорожный ден водно-транспортный коллегийже-шамыч дела-шамычым председательствующий — соответствующий коллегий председатель але член да кок калык заседатель состав дене ончат.

73 статья. СССР Верховный Судын железнодорожный ден водно-транспортный коллегийже - шамыч кӱртньӧ корно ден вӱд транспорт линейный суд-шамычын приговор ден определенийышт ӱмбак кондымо протест ден жалобо-шамычым СССР Верховный Суд соответствующий коллегийын у членже состав дене онча.

74 статья. СССР Верховный Суд Председатель СССР Верховный Суд Коллегийын ончымаштыже улшо кеч могай дела денат председательствован и ы м шке ӱмбакше налын кертеш.

СССР Верховный Суд председатель да СССР Прокурор СССР-ысе але союзный республикысе кеч могай суд гыч кеч могай делам требоватлен налаш да тиде дела дене законын ыштыме порядке дене шкештын протестыштым ыштaш праван улыт.

75 статья. СССР Верховный Суд, коллегий-шамычын приговорышт, решенийышт да определенийышт ӱмбак СССР Верховный Суд Председатель але СССР Прокурорын кондымо протестым ончашлан СССР Верховный Судын Пленумжо погалтеш. Тудат СССР Верховный Судын ончымо судебный дела-шамыч дене приниматлыме решений-шамыч почеш судебный практик вопрос-шамыч дене руководящий указанийым пуа.

76 статья. СССР Верховный Судын Пленумжо СССР Верховный Суд Председатель, тудын заместительже-шамыч да СССР Верховный Судын чыла членже гыч ышталтеш.

Пленумышто СССР прокурорын участийже обязательне.

СССР Верховный Суд Пленумын заседанийыштыже СССР Юстиций Калык Комиссар участвоватла.

77 статья. СССР Верховный Суд Плевумын заседанийже кок тылзыште ик гана деч шуэн огыл погалтеш.

VIII

Судебный исполнитель-шамыч

78 статья. Гражданский дела-шамыч дене решений ден определений шуктымаш да уголовный дела-шамыч дене приговорым имущественный взысканий шотышто шуктымаш судебный исполнитель-шамыч дене ышталтеш.

79 статья. Судебный исполнитель - шамыч калык суд пелен, окружной, краевой, областной суд пелен, автономный область-шамычын судышт пелен, автономный ден союзный республик-шамычын Верховный Судышт пелен улыт да союзный республикын Юстиций Калык Комиссариатше дене, а автономный республикласе автономный республик Юстиций Калык Комиссариат дене назначалалтыт.

80 статья. Судебный приговор, решений ден определений-шамычым шуктымо шотышто судебный исполнитель-шамычын ыштыме требований-шамыч чыла должностной еҥ ден граждан-шамычлан обязательне улыт.

СССР Верховный Совет Президиум Председатель —М. КАЛИНИН.

СССР Верховный Совет Президиум Секретарь— А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1938 ий 16 август.

ВЛКСМ У-Тор'ял райкомын пленумжо

Шукерте огыл ВЛКСМ У-Тор'ял райкомын черетан нылымше пленумжо эртыш. Пленум комсомолец-шамыч коклаште политико-воспитательный пашам саемдыме да райнышто военно-физкультурный пашан состоянийже нерген вопросым обсудийлыш. Кок вопрос денат докладым райкомол секретарь Чегаев йолташ ыштыш.

Доклад почеш пренийыште 11 еҥ выступатлен. Выступатлыше-шамыч райкомолын да посна пропагандист-шамычын пашаштым критиковатлышт.

Кокымшо вопрос денат доклад почеш пренийыште выступатлыше-шамыч физкультур да спорт уполномоченный Шубинын пашам пеш начар ыштымыжым критиковатлышт. Район мучко физкультур пашам чыташ лийдыме начарлан шотлыш.

Райкомолын IV-ше пленумжо комсомолец да несоюзный молодежь-шамыч коклаште политический воспитаний нерген ВЛКСМ Маробком пленумын решенийжым илышыш пурташ да военно-физкультурный пашам вож гычак саемдаш чыла комсомольский организаций-шамычым обязатлыш.

Кардакова.

Отв. редактор— К. А. ЛЕНСКИЙ.

Адрес редакции: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комн. № 70, телефон № 90.

Упол. Главлита Мар. АССР А—711. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.